

استنحاء

دیرآیند: الحاج محمد شاه (پیمان) سویدن

Ketabton.com

۱۳۹۷

www.masjed.se

تتبع ونگارش:
الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و
مسؤل مرکز فرهنگی بحق لاره - جرمنی

بسم الله الرحمن الرحيم

استنجا

آداب قضای حاجت:

در احادیثی نبوی آداب قضای حاجت طوری معرفی گردیده است که فرد مسلمان قضای حاجت را باید در خلوت و بدور از انظار مردم انجام دهد ، و امور ساختمانی خانه های مسلمان در صورت ممکن باید طوری اعمار و نقشه بندی گردد که ، محل قضای حاجت (تشناب) در گوشه ای از خانه و یا هم در خارج خانه قرار بگیرد . هدایت و دستور سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم در آداب قضای حاجت همین است که انسان زمانی که می خواهد برای قضای حاجت بروند ، باید به دورترین مکان تشریف ببرد .

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَتَهُ فَأَبْعَدَ فِي الْمَذْهَبِ . »

همچنان در حدیثی مغیره بن شعبه رضی الله عنه فرمودند: من در یکی از سفر ها با پیامبر صلی الله علیه وسلم همراه بودم ، دیم که پیامبر صلی الله علیه وسلم برای قضای حاجت به دورترین مکان تشریف بردند .

(ابو عیسی رحمه الله) فرمود: و در این باره از عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي قُرَادٍ ، أَبُو قَتَادَةَ ، جَابِرٌ ، عُبَيْدُ بْنُ يَحْيَى ، أَبُو مُوسَى ، ابْنُ عَبَّاسٍ وَبِلَالُ بْنُ الْحَارِثِ رضی الله عنهم نیز روایت آمده است . ابو عیسی (رحمه الله) فرمود: این حدیث حسن صحیح است .

و از پیامبر صلی الله علیه وسلم این نیز روایت شده است «أَنَّهُ كَانَ يَرْتَادُ لِبَوْلِهِ مَكَانًا كَمَا يَرْتَادُ مَنْزِلًا» یعنی: ایشان برای ادرار نمودن شان جای (مناسبی) را جستجو می کردند همان گونه که برای فرود آمدن شان جای مناسبی را جستجو می کردند .

همچنان در تعلیمات شرعی بر مسلمانان هدایت داده شده است که در وقت رفتن به محل قضای حاجت ، نباید با خود مصحف قرآن عظیم الشان را حمل نماید هکذا نباید اوراق که در آن نام الله و یا هم اوراق که در آن کلمات قرآن و یا هم الفاظ حدیث نوشته شده باشد ، با خود حمل نمایند ، (ولی در صورتیکه امکان تلف شدن و ضایع شدن آن می رود از این امر مستثنی است)

در حدیث آمده است که: رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انگشتی خود را که بر روی آن «محمد رسول الله» نقش شده بود ، به هنگام رفتن به دستشویی بیرون می آورد .

روای حدیث ترمذی بوده ، و از جمله احادیثی صحیحه میباشد .

- مستحب است زمانی که به بیت الخلا وارد میشوید ، کوشش بعمل آورید تا با پای چپ وارد آن شوید ، و در ضمن این دعا را بخواند: «بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ» (این حدیث در امام بخاری تذکر رفته و از جمله سنت عملی رسول الله صلی الله علیه وسلم می باشد .)

- موقع نشستن ، تا ننشسته لباسها را بلند نکند . هرگاه به زمین نزدیک شود ، لباسها را بلند کند تا کشف عورت نشود ، زیرا ستر عورت از نظر شرع لازم و ضروری است .

- برای قضای حاجت رو به قبله یا پشت به قبله نکند . زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می فرماید: برای قضای حاجت رو به قبله یا پشت به قبله نکنید . (متفق علیه) .

- برای قضای حاجت، در زیر سایه درخت که مورد استفاده مردم است، محل عبور، نزدیک آب و زیر درخت‌های میوه دار ننشیند. زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «از سه چیز که مستلزم لعنت‌اند بپرهیزید، از قضای حاجت در بین راه، در سایه‌ای که مورد استفاده است، و نزدیک آب که محل ورود مردم و حیوانات است..» (حاکم بسند صحیح).

همچنان در روایاتی دیگر، از قضای حاجت زیر درختان میوه‌دار، بصورت کل نهی شده است.

- حکم شرع همین است که: انسان باید در موقع قضای حاجت حرف نزند، اگرچه اذکار هم باشد و حتی به اجازه جواب دادن به ندای آذان و جواب به سلام را هم ندارد، ولی در صورتیکه ضرورت افتد، مثلاً شخصی کور که راه را کم کرده باشد و برایش راهنمایی راه را بعمل آورد و یا هم سایر موارد ضروری و حیاتی برای انسان پیش آید از این حکم مستثنی است. زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «إِذَا تَعَوَّطَ الرَّجُلَانِ فَلْيَتَوَارَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَنْ صَاحِبِهِ وَلَا يَتَحَدَّثَا. فَإِنَّ اللَّهَ يَمُقْتُ عَلَى ذَلِكَ» (احمد).

«هرگاه دو نفر برای قضای حاجت می‌روند، باید از یکدیگر پنهان شوند و با هم حرف نزنند، زیرا چنین عملی باعث خشم خداوند است». ولی نباید فراموش کرد که انسان در حین قضای حاجت اگر عطسه زند، باید «الحمد لله» را در قلب ادا نماید.

انظار سخت در عدم مراعت استنجاء:

سیرت نویسان مینویسند که روزی: آنحضرت صلی الله علیه و سلم از کنار دو قبر می‌گذشت، فرمود: «إِنَّهُمَا لِيُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ: أَمَا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَرُ مِنْ بَوَلِهِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالْأُخْرَى». یعنی: «آن دو عذاب می‌شوند و در چیز بزرگی عذاب نمی‌شوند! اما یکی از آن‌ها از بول (ادرار) پرهیز نمی‌کرد و دیگری سخن چینی می‌کرد.» (متفق علیه)

استنجاء:

در تعریف کلی استنجاء علماء فرموده اند که: استنجاء تطهیر، شستن و پاک کردن سبیلین از بول و غایط توسط آب، کاغذ تشناب، کلوخ، سنگ، و یا هر وسیله دیگر بجز استخوان و مواد غذایی و مدفوع حیوانات.

قرآن عظیم الشان در سوره توبه از کسانی که خود را تطهیر و پاک میکند، مدح و ستایش بعمل آورده می‌فرماید «فِيهِ رَجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ» (در آن، کسانی هستند که دوست می‌دارند پاکیزه باشند و خداوند پاکیزگان را دوست می‌دارد). ابوهریره (رض) می‌فرماید: که این قسمت از آیه درباره اهل قبا نازل گردید زیرا آنان با آب استنجاء می‌نمودند. زیرا موضع غائط را با آب می‌شستند (الإرواء) (45)، صحیح ابی داود (34).

خواننده محترم!

زمانیکه یک شخص ضرورت به قضای حاجت (توالت) میکند، باید آن مقدار از پلیدی و غائط که در بدن انسان باقی مانده، آنرا باید با آب، کاغذ تشناب، کلوخ، سنگ، و یا هر وسیله دیگر پاک و تمیز نمایند، که این عملیه تمیز و پاکی را در شرع اسلامی به اصطلاح «استنجاء» می‌نامند.

روش معروفه استنجاء بعد از ادرار که بوسیله کلوخ یا خاک (اگر موجود باشد) استنجاء

بعمل آمده وبعدها با آب شسته میشود .

وروش استنجا بعد از غایط و قضای حاجت ، همانا تمیز و پاک کردن مقعد با سه سنگ یا هم با کلوخ (در صورتی که موجود باشد و یا هم کاغذ تشناب و د ستمال کاغذی) و یا هم شستن با آب می باشد .

فقها طی فتوای خویش می فرمایند :

اگر بول و غایط از محل بیرون و از محل به اطراف تجاوز نکرده باشد، استنجا مستحب است. و اگر نجاست به اطراف تجاوز کرده باشد و به اندازه مساحت (یک درهم) یا کمتر از آن باشد، استنجا سنت است. و اگر از مساحت (یک درهم) اضافه شود، آنگاه استنجا فرض است .

دین مقدس اسلام در استنجا ء تعلیمات خاصی را برای پیروان خویش صادر نموده است که برخی از این تعلیمات عبارتند از :

- 1- هدایت شرعی اسلامی همین است که : برای استنجا ء میتوانید از اشیاء جامد مانند سنگ ، کاغذ تشناب و یا دستمال کاغذی استعمال بعمل آورد ، ولی تاکید همیشگی دین مقدس اسلام برای پاکی بهتر و رعایت نظافت همین است که در صورت ممکن استنجا باید توسط آب صورت گیرد و آنرا احسن و بهتر میدانند .
- 2- همچنان دین مقدس اسلام برای پیروان خویش هدایت فرموده است که : در صورت ممکن میتوانید از هر دو یعنی همزمان هم از اشیاء جامد (مثل کاغذ تشناب ، کلوخ) و هم از آب استفاده بعمل آید .

(در جهان امروزی ما استعمال اشیاء جامد تقریباً از مود افتاده واکثراً مردم توسط کاغذ تشناب استنجا بعمل میاورند و ناگفته نباید گذاشت که استعمال کاغذ تشناب از لحاظ صیحی مفید هم میباشد) ولی اگر احياناً قرار باشد که در استنجا بجای آب از اشیاء جامد استفاده بعمل آید ، باید توجه داشته باشیم که : نباید از استخوان ، مدفوع خشک (مواد غایطه خشک) و منجمد حیوانات استفاده صورت گیرد .

در حدیثی از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: « لَا تَسْتَنْجُوا بِالرُّوثِ وَلَا بِالْعِظَامِ فَإِنَّهُ زَادُ إِخْوَانِكُمْ مِنَ الْجِنِّ. » (نه با مدفوع حیوانات استنجا بزنید و نه هم با استخوان ؛ زیرا اینها توشه برادران جنیتان می باشد.)

همچنان در حدیثی در این باره از ابوهریره ، سَلْمَان ، جَابِر و ابْنِ عُمَر رضی الله عنهم نیز روایت آمده است.

ابوعیسی رحمه الله فرموده: این حدیث را إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ و دیگران با سند عن دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عن الشَّعْبِيِّ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ روایت نموده (که عبد الله رضی الله عنه فرمودند): شب ملاقات با جنیات ایشان نیز همراه پیامبر صلی الله علیه وسلم بوده اند ، تا به آخر حدیث و سپس شعبی فرمودند: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: نه با مدفوع حیوانات استنجا بزنید و نه هم با استخوان ؛ زیرا اینها توشه برادران جنیتان می باشد. و استنجا به چیزهای مفید دیگری مانند پارچه قابل استفاده، یا کاغذ، یا بوسیله اشیاء محترم و با حرمت مانند طعام و سایر اشیاء خوردنی نیز غیر مجاز است. زیرا استنجا با این اشیاء منجر به تعطل و افساد مصالح آنها است و چنین اقدامی در دین مقدس اسلام حرام می باشد.

استنجاء بوسیله سنگ:

فقها در باب استنجاء با سنگ میفرمایند که: اگر قرار باشد که استنجاء بوسیله سنگ صورت گیرد، بهتر است به عدد طاق اکتفا شود، مثلاً با سه سنگ و اگر با آنهم طهارت حاصل نشود با پنج و به همین ترتیب تا حصول طهارت متیقن گردد.

در حدیثی عبدالرحمن بن یزید می فرماید: « قَالَ قِيلَ لِسَلْمَانَ قَدْ عَلِمَكُمْ نَبِيُّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّى الْخِرَاءَةِ فَقَالَ سَلْمَانُ أَجَلَ نَهَانَا أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ بِغَائِطٍ أَوْ بَوْلٍ وَأَنْ نَسْتَنْجِيَ بِالْيَمِينِ أَوْ أَنْ يَسْتَنْجِيَ أَحَدُنَا بِأَقْلٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ أَوْ أَنْ نَسْتَنْجِيَ بِرَجِيعٍ أَوْ بِعَظْمٍ. » (به سلمان رضی الله عنه گفته شد: همانا پیامبرتان صلی الله علیه وسلم همه چیز را به شما تعلیم داده است حتی آداب و نحوی نشستن برای قضای حاجت را!!)

سلمان فرمودند: بله، ما را از اینکه به هنگام مدفوع و یا ادرار نمودن رخ به سوی قبله نماییم ممانعت نموده است و (همچنین) از اینکه با دست راست استنجا بزنیم و یا اینکه یکی از ما (مسلمانان) با کمتر از سه سنگ استنجا بزند و یا اینکه با مدفوع حیوانات و یا استخوان استنجا بزنیم ممانعت نموده است.

ابو عیسی رحمه الله فرموده: و در این باره از عایشه، خُزَیمَه بِنِ ثَابِت، جَابِر و سَائِب پدر خَلَاد رضی الله عنهم نیز روایت آمده است.

ابو عیسی رحمه الله فرموده: روایت سلمان رضی الله عنه در باره حدیث حسن صحیح است. و این نظریه اکثر علمای صحابه پیامبر صلی الله علیه وسلم و علمای بعد از آنهاست، آنها می گویند: همانا استنجای با سنگ تنها کافی است و اگرچه فرد با آب استنجا نزند بشرطی این که اثرات مدفوع و ادرار را پاک نماید. و این نظریه ثوری، ابن مبارک، شافعی، احمد، و اسحاق رحمهم الله می باشد.

استنجاء بوسیله سنگ و آب:

در مورد استنجاء بوسیله سنگ و آب طوریکه در فوق هم یاد آور شدیم، تعلیمات اسلامی همین است: که بلی میتوان، همزمان غرض استنجا و هم از سنگ و هم از آب استفاده بعمل آید و این عمل برای نظافت و تحقق طهارت بیشتر مفید و موثر میباشد.

اگر قرار باشد که با سنگ و با آب استنجا صورت گیرد، باید اول از سنگ و بعد از آن آب، استفاده شود، اگرچه در شرع اکتفا به یکی نیز جایز ولی استفاده از آب بهتر است.

زیرا از عایشه رضی الله عنها روایت است، که: « مُرْنَا أَنْ نَسْتَنْجِيَ بِالْمَاءِ فَإِنِّي أَسْتَحْبِبُهُمْ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَفْعَلُهُ. » (عایشه رضی الله عنها خطاب به زنان) فرمودند: به شوهرانتان دستور دهید تا که با آب استنجا بزنند زیرا من شرم می کنم (که این مطلب را برای آنان بیان کنم) همانا رسول الله صلی الله علیه وسلم بودند که با آب استنجا می زدند. و در این باره از جَرِير بن عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِي، أَنَس و ابوهریره رضی الله عنهم نیز روایت آمده است.

ابو عیسی (رحمه الله) فرموده:

این حدیث حسن صحیح است و نزد اهل عمل باید بر همین حدیث عمل نمود زیرا علما استنجا زدن با آب را می پسندند و گرچه در نزد آنان تنها استنجا زدن با سنگ نیز کفایت می کند ولی آنان استنجا زدن با آب را مستحب دانسته و بهتر می دانند. و این مذهب سُفْیَان ثَوْرِي، ابْن مَبَارَك، شافعی، احمد و اسحاق رحمهم الله می باشد.

خواننده محترم !

تعلیمات اسلامی که در سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم بطور وسیع انعکاس یافته است همه آن مبین یک واقعیت است که دین اسلام در اعمال عبادی کوشش میکند که پیروان خویش را در مزیه قرار ندهد ، بنا در احادیث متعددی تاکید بر این شده است که مسلمانان در موضوع استنجاء باید احتیاط لازم صحیحی را در نظر داشته باشند ، بنا حکم و دستور میفرماید که : استعمال آب نسبت به سنگ و دستمال کاغذی بهتر است. در حدیثی از انس رضی الله عنه روایت است که گفت : «**كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يدخل الخلاء، فأحمل أنا و غلام نحوى اداوة من ماء و عنرة، فيستنجى بالماء**» (متفق علیه) یعنی: «پیامبر صلی الله علیه وسلم داخل دستشویی می شد من ونیمه جوانی مثل من ظرفی کوچک از آب و و چوب دستی کوچکی را برای پیامبر بر می داشتیم، پیامبر صلی الله علیه وسلم با آب استنجا میکرد».

وطوریکه یاد اور شدیم پروردگار با عظمت ما باشندگان منطقه قبا را به دلیل استنجاء بوسیله آب مورد مدح و ستایش قرار داد.

ولی اگر بوسیله هر دو (کاغذ تشاب و آب) باشد، یعنی ابتدا با کاغذ تشاب اثر نجاست را بزداید و بعد با آب بشوید، این بهترین و کاملترین حالت است. و از لحاظ صحیحی بی نهایت اطمینان بخش است. (برای توضیح بیشتر موضوع میتوانید به «الشرح الممتع» (1 / 103 - 105 مراجعه فرماید).

استفاده از کاغذ تشاب در استنجاء :

حکم شرعی در مورد استفاده از کاغذ تشاب و دستمال کاغذی برای استنجاء همین است که این استفاده بجای سنگ جایز است به شرطی که محل خروج نجاست را خوب تمیز و پاکیزه گردانند.

ولی در فوق در احادیث متعددی متذکر شدیم یکبار دیگر تاکید مینمایم که در استفاده از تشاب کاغذی و یا کاغذ تشاب ، عدد فرد را رعایت کنیم ، و نباید کمتر از سه دفعه باشد؛ ولی نباید فراموش کرد که استعمال آب بعد از استفاده از سنگ یا کاغذ واجب نیست ولی سنت است.

شستن مقعد در استنجاء:

برای استنجاء کافیت که ظاهر (یا محل خروج نجاست) مقعد را از نجاست پاک نمود، استنجا پس از قضای حاجت لازم است که در این صورت اندام خود را باید تمیز بشوید (یا بوسیله سنگ یا کاغذ تشاب صاف کند). سپس وضوی کامل بگیرد.

حکم استنجا قبل از هر وضو:

استنجاء به هنگام هر وضو لازم نیست، بلکه استنجا پس از قضای حاجت لازم است که در این صورت اندام خود را باید پاک کرد (یا بوسیله سنگ یا کاغذ تشاب). سپس وضوی کامل بگیرد.

خروج از بیت الخلاء:

بر شخص مسلمان مستحب تا در حین ورود و خروج از بیت الخلاء سنت های ذیل را رعایت نماید .

1- همانطوریکه در فوق همتذکر دادیم : مستحب است وارد شدن در بیت الخلاء با پای

چپ و بیرون شدن از آن با پای راست صورت گیرد.

2- دعای داخل شدن: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ». (متفق علیه)

3- دعای بیرون شدن: «غُفْرَانُكَ»

هر انسانی در شبانه‌روز چندین بار به دستشویی می‌رود. در هنگام رفتن و بیرون شدن اگر ما به این سنت عمل کنیم، بطور یقین توانسته ایم که: دو سنت در هنگام دخول و دو سنت در هنگام خروج انجام داده‌ایم.

قابل تذکر است که «الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ» عبارت از شیاطین نر و ماده است که یک شخص مسلمان از آنها پناه خواسته تا اینکه خداوند او را از شرشان محفوظ بدارد، زیرا که دستشویی (حمام و مستراح) جای سکونت آنهاست.

استنجاء با دست راست مکروه می‌باشد :

در شرع اسلامی مسلمانان از خشک کردن قطرات ادرار با دست راست واز استنجاء زدن با دست راست بطور قطع منع شده اند ، وانرا عمل نارو دانسته است ، در تعلیمات اسلامی بوضاحت تام به مسلمانان هدایت داده شده است که : نباید شرمگاه خویش را با دست راست مسح کنند ، این عمل خلاف سنت علمی پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌باشد .

در حدیثی که از ابی قتاده رضی الله عنه روایت شده آمده است « قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ وَإِذَا أَتَى الْخَلَاءَ فَلَا يَمَسُّ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَلَا يَتَمَسَّحُ بِيَمِينِهِ» رواه البخاري (١٩٤) ومسلم (٣٩٣) وفي رواية لمسلم أيضاً (٣٩٢) : « لَا يُمْسِكَنَّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَهُوَ يَبُولُ»

در حدیثی دیگری آمده است : «لَا يَمَسُّ أَحَدُكُمْ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ وَهُوَ يَبُولُ، وَلَا يَتَمَسَّحُ مِنَ الْخَلَاءِ بِيَمِينِهِ» (متفق علیه). «موقع قضای حاجت شرمگاه خود را با دست راست نگیرید و با دست راست خود را پاک نکنید، یعنی با دست راست استنجا نگیرید».

در روایتی آمده است که به سلمان فارسی رضی الله عنه گفتند:

پیامبرتان صلی الله علیه وسلم همه چیز حتی قضای حاجت را به شما تعلیم وآموزش داده است، سلمان گفت: «أَجَلْ لَقَدْ نَهَانَا أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقَبْلَةَ لَغَائِطِ أَوْبُولٍ، أَوْ أَنْ نَسْتَجِيَ بِالْيَمِينِ، أَوْ أَنْ نَسْتَجِيَ بِأَقْلٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ، أَوْ أَنْ نَسْتَجِيَ بِرَجِيعِ أَوْ بَعْظَمٍ». «بله ما را از رو کردن به قبله هنگام قضای حاجت نهی کرده، و اینکه با دست راست یا با کمتر از سه سنگ یا با مدفوع حیوان یا استخوان، استنجاء کنیم نیز، نهی کرده است». مسلم.(262)

شستن دست ها بعد از قضای حاجت :

مطابق حکم حدیثی نبوی برای مسلمانان هدایت و دستور اکیداً داده شده است که : بعد از قضای حاجت ، دست‌ها ی خویش را با آب ودر صورت ممکن با صابون خوب شسته و نظیف نماید . طوریکه : «رسول الله صلی الله علیه وسلم هرزمانیکه جهت قضای حاجت می‌رفت مشک آبی را برای او می‌آوردند، سپس او استنجا می‌کرد، ابوداود در حدیث وکیع آورده که بعد از آن دستش را به زمین می‌مالید، و راوی گفته است که: بعد از آن ظرف دیگری را برای او آوردند و او وضو گرفت». «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى الْخَلَاءَ أَتَيْتَهُ بِمَاءٍ فِي تَوْرٍ أَوْ رَكْوَةٍ فَاسْتَجَى ثُمَّ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى الْأَرْضِ» (ابوداود و نسائی و بیهقی وابن ماجه) (صحیح ابوداود و البانی آن را حسن دانسته است (312).

استنجاء بعلت خارج شدن باد از بدن :

استنجا فقط برای پاک کردن نجاسات از عقب و آلت تشریع شده است که آن نجاست هم ادرار یا مدفوع یا آنچه که مشابه آندو از مایعات یا جامدات هستند در صورتیکه از آن دومی خارج شود ، باید استنجا صورت گیرد .

ولی خارج شدن باد از عقب جزو نجاسات نیست که به سبب آن استنجاء صورت گیرد!! و هیچ نصی هم برای انجام چنین عملی وارد نشده است، و اگر شخص پس از قضای حاجت استنجا نمود و سپس وضو گرفت و بعد از آن باد از وی خارج شود ضرورتی نیست که به تکرار استنجا اقدام نماید ، حتی این امر مکروه است و اصلاً بدعت می باشد بلکه فقط کفایت برای نماز وضوی دیگری گرفته شود.

هیئت علمی افتاء طی فتوای در این بابت مینویسد که : « استنجاء بخاطر خارج شدن باد از بدن مکروه است، اما هرگاه باد از بدن خارج شود به اجماع مسلمین وضو باطل می شود. و به شستن عقب یا آلت وضو نمی گویند بلکه به آن استنجاء گویند البته اگر با آب شسته شود ولی اگر با سنگ باشد بدان استجمار گویند. » (فتاوی اللجنة الدائمة 101/5)

خواننده محترم !

تعدادی از فقها طی حکم فقهی خود بر استنجاء به سبب خروج باد از عقب حکم صادر نموده اند ، حتی برای قوت استدلال خویش به این حدیث استناد می نمایند : «**من استنجی من الريح فليس منا**» فتوای صادره این عده از فقها قابل تعمق است و گفته میتوانیم که اساس شرعی ندارد.

زیرا حکم قطعی فقهای مذاهب اربعه همین است که با پرآمدن باد نباید استنجاء صورت گیرد .

امام ابو حنیفه (رح) میفرماید : که اگر کسی استنجاء به سبب خارج شدن باد (از عقب) بعمل آرد ، عمل بدعت را انجام داده است ، و مقتضای (بدعت بودن استنجاء) نزد آنها اینست که استنجاء حرام است، و همانند این قول آنست که القلیوبی یکی از علمای شافعیه می فرماید که : (نه تنها بدعت) بلکه حرام است؛ زیرا استنجا به سبب باد عبادت فاسدی است، و همچنین استنجاء به سبب خارج شدن باد از عقب نزد مالکیه و شافعیه مکروه است.

اما در باب حدیثی که فوق بدان اشاره شد : «**من استنجی من الريح فليس منا**» یعنی : کسی که به سبب خارج شدن باد از خود استنجاء نماید از ما نیست، حدیث ضعیفی است نزد: (الدیلمی و ابن عساکر و خطیب بغدادی) (منبع: شرح: مختصر الخرقی - کتاب الطهارة (12) عبد الکریم بن عبد الله الخضیر) و لذا این حدیث هرچند در تایید کراهت استنجاء بعد از خارج شدن باد از عقب است ولی چون درجه حدیث ضعیف است قابل استناد نخواهد بود.

حکم نهایی :

با توجه به اینکه استنجاء بعد از قضای حاجب واجب است لذا این امر یعنی استنجاء نوعی تشریع است و بایستی فقط در قضای حاجت صورت گیرد و در غیر آن بدعت خواهد بود. و طوریکه متذکر شدیم ، بیشتر اهل علم استنجاء را بعد از خارج شدن باد از عقب مکروه می دانند:

امام نووی رحمه الله می فرماید: «و علما اجماع دارند بر اینکه استنجاء به سبب خارج شدن باد از عقب یا خوابیدن یا لمس زنان و یا آلت تناسلی واجب نیست.

حکم شرعی در مورد سلسل ادرار: (سلسل بول)

اگر شخصی به مریضی سلسل ادرار مبتلا باشد حکم شرعی همین است که در مورد استنجاء باید صبر کرد تا قطرات ادرار اش بند شود، ولی اگر ادرار بند نمیشود و پس از مدتی هنگام راه رفتن و یا در حین نماز کمی ادرار خارج میشود، در این صورت پس از استنجا دستمال و یا پارچه ای به آلت تناسلی اش میبندد تا ادرار در لباسش پخش نشود، ولی برای هر نماز فرضی باید وضوء بگیرد و هنگامی که وضوء میگیرد باید بعد از دخول وقت نماز باشد، مثلاً برای نماز ظهر، باید صبر کند تا وقت نماز ظهر وارد شود و سپس وضوء را برای نماز بگیرد، و برای نماز عصر دوباره باید وضوء بگیرد ولی بعد از دخول وقت نماز عصر. **پایان**

استنجاء

تتبع، نگارش و نوشته از:
امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»

ادرس ارتباطی :

saidafghani@hotmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library